

Numărul 23

Oradea-mare 18 iunie (1 iulie) 1906.

Anul XLII

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Chestiunea teatrală.

Mult stimate Domnule Vulcan!

De oare-ce aveți la ordinea zilei în prețuita revistă „Familia”, Chestiunea teatrală, ca unul ce fac această „meserie” (zic meserie pentru-că totul se reduce la prozaicul cuvânt de „ce mâncăm mâne!?”) de vre-o zece ani atât în țară, cât și în străinătate, respectos Vă rog, să binevoiți a da publicității următoarele: Ca cineva după abia un an de muncă ideală! în școala de declamație! să fie coprins numai de iluziuni ideale, e foarte natural, de oare-ce prin aceasta probează că-i este dragă meseria pe care a îmbrățișat-o, (căci numai pe băncile școlii sunt iluziunile fericite ale tinereții cu „musele”, dar nu și în viața artistică care este atât de spinoasă), dar ca să acuze pe alții care deja de ani profesează această meserie, însemnează: să-i dau în cap camaradului meu ca să-i iau eu locul!

Fiecare tinăr, când este la „Conservator”, nici n’apucă să termine primul an și se crede deja capabil de a înlocui și a critica pe oricare artist din „Teatrul Național”, fie chiar Notara, Leonescu, Liciu, Toneanu, Brezeanu etc., mergând până acolo, încât îi acuză că frântuzesc limba, și voesc să deie și lecțiuni de pronunțarea limbei, când în anul I, abia ei învață cum să citească și să întoneze corect limba română, spre a putea apoi zice cât mai corect la finele anului școlar câteve versuri. De criticat e ușor, însă de jucat în fața publicului este foarte greu.

— Ca unul ce am studiat și am terminat cu premiul I clasele de: Declamație (dramă și tragedie 3 ani), *Canto* (5 ani), și alte clase de muzică (în total 12 ani) și prin faptul că de 3 ani (cu întreruperi), entreer Ardealul și Ungaria, îmi dați voe să Vă spun modestele mele păreri...

Ca să se facă teatrul ambulant sunt 2 controverse: 1) E foarte greu și 2) e ușor.

1. Dacă voești să faci o trupă ca la „Teatrul Național”, cu decorurile, costumele și repertoriu (care este foarte mare), precum și tot aparatul de funcționari, aceasta este foarte greu, este imposibil; pentru că, admitând cazul chiar că s’ar putea face, atunci ar trebui să ai un teatru construit într’un anumit loc d. ex. Arad, Brașov, Sibiiu, Lugoș.

Și în cazul acesta sunt doue inconveniente:

1. Publicul românesc nu este suficient într’un singur oraș (fără jur) încât să-ți completeze o sală de teatru, și 2, aș voi să știu care e orașul acela în care publicul românesc ar veni nu 20 reprezentațiuni la rând, dar numai 4 reprezentațiuni. Căci obiceiul este așa: prima seară vor veni grămadă, după terminarea reprezentațiunii, cei mai cu dare de mână vor invita la o gustare (nu vreau să zic supeu!!) pe câțiva dintre artiști și vor petrece până în zori de ziuă; a 2-a seară o parte din public va fi *indispusă*, a 3-a seară o parte va avea copiii sau sotiile bolnave, și la a 4-a seară va fi că, conducătorul trupei împreună cu toți artiștii vor merge să roage personal pe On. domni să poftescă la teatru, ca să nu rămână trupa în drum, după care intervenire Onor. publicul în semn de grație vor primi să ia parte la reprezentațiune, (pentru-că i-a rugat bieții artiști!!) de oare-ce aci este obiceiul să zică: că dacă vine la teatru, vine să sprijinească pe artist, în loc de a spune că vine pentru dragul de artă, și înmulțirea cunoștințelor; căci, după cum copiii au necesitate să învețe să citească, tot asemenea au adulții pentru hrana sufletească, cultivarea intelectului, judecarea frumosului și învățăturile sociale pe care și le poate însuși văzând predările conștiincioase întrupate, judecate și analizate frasă de frasă ale artiștilor, cari deși fac o meserie din teatru jucând aproape zilnic (căci trebuie să trăiască!), totuș,

atunci când au un rol nou, îl sucesc și-l răsucesc de sute de ori, până ce pot găsi adevăratele intonațiuni, adevăratele stări sufletești ale personajului pe care voesc să-l „joace” iar nu cum am văzut pe unii diletanți masacrând scena zicând „cu pretențiune” că joacă teatrul, când în realitate, vine pe scenă și stă ca un stâlp de telegraf, și debitează ca un copil lecțiunea, bine înțeles numai dacă s-au învățat cuvintele pe din-afară, căci în cele mai multe casuri, am văzut că suflerul are rol foarte mare, și aceasta se chiamă imitațiune de teatru de păpuși, iar nu reprezentațiune teatrală pentru publicul care vine și plătește (și încă cu supra-solviri) și în schimb nu i-se dă alt-ceva cultural decât priveliștea de a fi văzut mult public (căci la diletanți vine publicul din distanțe mari, dar la artiștii de meserie foarte cu greu“.)

Din espunerea pe care o vedeți, Prea stimate domnule Vulcan, și considerând faptul că având un teatru zidit, ar trebui ca trupa să facă pe loc cel puțin o stagiune de 2-3 luni, aceasta în timpul de față este foarte greu după a mea părere; însă

2-lea: Teatrul românesc se poate face, dacă se dă ca ajutor actualul venit dela suma care este pentru fondul de teatru, dar aci îți trebuie omul de meserie, omul care să cunoască toată țara, omul care să cunoască referințele sociale din fiecare ținut, oraș, sau comună, omul care să poată duce trupa, să menajeze pe artiști în așa fel ca totdeauna să fie mulțumiți și să nu se găsească în lipsă materială. — Ei bine, un asemenea om nu putea să fie „Zaharia Bârsan”, care este de o natură visătoare și artistică, lipsindu-i partea care se chiamă de a fi, Impresar — Director-negustor.

Bârsan este un artist escelent și de talent, care face totdeauna o figură admirabilă într'un cadru artistic, dar lui trebuie să-i lași numai partea de artist, dar nu să-l pui în continuu să-și spargă capul cu toată lumea care vrea să joace teatru, dar n'are un pic de pricepere și de talent. — Aceasta enervează pe un artist și-l face să devină expansiv în expresiuni sau și atrofiază simțemintele artistice, dacă este nevoie să înghiță și să tacă pentru-că este x. y. z. care vrea să joace.

Trei din patru părți din instrucțiunea teatrală se învață văzând cât mai mult posibil pe alți artiști jucând și citind cât mai mult autori teatrali, și pentru asemenea studiu îți trebuiesc ani de zile, iar nu cum doresc persoanele ambițioase de a se vedea pe scenă jucând, numai ca să li-se deie ocaziunea de a se vedea cu numele tipărit, (Doamne ferește să ajungă să trăiască din asta). De aceea foarte rar se întâmplă ca o reprezentațiune dată cu diletanți să reușească, de oare-ce unii nu-și învață rolul, alții nu vor să vină la probe, iar partea femeiască e caprițioasă și zice că nu poate permite partenerului să o strângă la piept chiar atunci când au scene de cel mai febril amor. — Trebuie știut pentru toată lumea care vrea să joace, că teatrul fără îmbrățișări, sărutări, trântituri, omoruri etc. nu există, căci toate aceste situațiuni există în realitate, deci trebuie să existe și pe scenă (mai cu seamă). — Finalul dela toate aceste lipsuri și masacrări ale artei este că aranjatorii zic: „nu face nimic, numai venitul să fie frumos”. Cu alte cuvinte, publicul să înghiță și să tacă pentru ori-ce i-s'ar debitat pe scenă, deși a plătit. — Aceasta înseamnă că-l stricăm și-l spoliem, iar nu că-l cultivăm, pentru-că

dacă merge la teatru strein și vede cum se predă acolo, atunci nu mai vine cu plăcere la teatru românesc, ci din obligațiune socială, căci vede că nu numai că nu știu să joace, dar nici cuvintele nu și le învață.

Părerea mea este, că se poate forma o trupă ambulantă de 10-12 persoane din tinerii absolvenți din țară, care toți au dragoste de artă, dar care întocmai ca și Bârsan, fiind prea mulți acolo, atât afară din teatru cât și în Teatrul Național unde sunt foarte mulți, nu le vine rândul să joace, de oare-ce sunt cei mai bătrâni care sunt societari și care sunt obligați în prima linie să joace.

O trupă care să deie reprezentațiuni de vodevili, operetă, comedie și dramă ușoară, poate există cu ajutorul subvenției ce i-s'ar oferit plus incasările serale pe care conducătorul trebuie să știe cum să și le folosească ca să-i ajungă întotdeauna.

Intru cât se zice că Bârsan a venit să joace la Brașov, Sibiiu, Timișoara, cu diletanți, pe care dânsul i-a instruat, și apoi după aceasta i-s'ar fi dat ce curge pe gârlă, căci admitând cazul că i-s'ar fi dat 100 floreni pe seară, ei bine, ce! dacă este artist, trebuie să mănânce numai „*muse și aer*” — Pot spune ori-căruia camarad de teatru, că ori cât de idealist ar fi, totul se reduce la sârmana proză: „toți muncim pentru pâine” după cum zice italianul „*primo debbo mangiare e poi filosofare*”, deci nu e bine să asvârlim cu pietri în capul soților noștri, (mai cu seamă când sunt de mult eșiți după băncile școlai), ca prin escluderea lor să ne facem noi loc; nici n'au eșit încă 3 artiști ardeleni (căci al 2-lea abia termină anul I) și deja începe să se facă chestiune de invidie; dar dacă vor fi mai mulți!...

Ca unul ce cunosc viața artistică și am experiența atâtor călătorii, aș dori ca să nu se facă chestiune de un artist față de altul, aceasta în interesul artistic personal fiecăruia, cum și în interesul dezvoltării teatrului pentru publicul român din Ungaria.

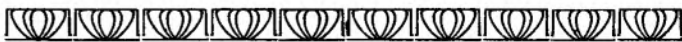
Invidia nu e bună, ea ne nimicește dela început pe noi și ideile „scopului nobil” pentru care lumea de suflet se îngrijește să o lase moștenire întregului public românesc.

Intru cât privește repertoriul, să se escludă momentan ori-ce traduceri, căci sunt destui autori români, să se lase pentru un moment „*Molière*” în pace. — Avem în biblioteca Teatrului Național lucrări românești admirabile de autori români, — cari sunt foarte nimerite pentru publicul de aci și se pot predă mai cu ușorință. — Pentru caracterele personajilor lui „*Molière*” trebuiesc artiști cu rutină și cu studiu mai minuțios — atât.

Primiți Vă rog, Prea stimate domnule Președinte, încredințarea profundului meu respect.

Deva 1906 iunie 21 st. n.

Baritonistul Nicolae Corfescu.

Carmen Sylva despre femeie.

— Femeia perdută nu vede în cea cinstită, decât o oglindă ce-i arată zbârciturile sale, și ar dori s'o spargă de necaz.

Eternul schimb.

*De multă rouă, brazii, la razele de soare,
Se par într'o urzeală de brumă sclipitoare.
Subt ei, pământu-i umed, surprinzi din când în când
Cum picură brilante, ce supte sunt curând.*

*Pe coastele de munte, din văi, se furișează
Strevăzătoarea ceață; nesigură s'așează
Pe vârfuli câte-o clipă, apoi se saltă nori
Pe 'ntinderea albastră de-acuma călători.*

*Și-i mână adierea bătându-i cu aripa,
A lor alcătuire schimbând pe toată clipa, —
Iar ochii, melancolici — pe când te pierzi visând,
Le caută din urmă pe raza unui gând.*

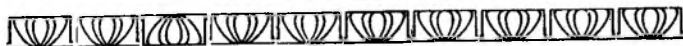
*Se duc și tot s'or duce, mai iute, mai în pace,
In largul nesfârșirii ce tainele își tace,
Și iar se vor preface în roua unei ploii,
Redându-se 'nălțimei fășii de arbori noi...*

*E-o lege preursită eternul schimb în Fire,
De care se 'ngrădește și 'ntreaga omenire;
Se re'nnoește huma, prin ea, la infinit:
Apusul morții este vieții răsărit.*

*Un lucru numai nu știu: durerile-omenirii
Ce 'n formă de suspine se 'nalță 'n largul Firii,
Sau aburul din lacrimi ce varsă-un simțământ,
Se pierd și uită drumul sârmanului pământ?*

*Mă tem că nu. Remâne o taină chipu 'n care
Se 'ntorc, străbat în inimi, le pun în sbuciumare;
Dar văd că se urmează apururi lanțul lor:
Durerea e eternă, de-i omul muritor!*

N. Radulescu-Niger.

Ciobănel.

(Schișă).

„Ba că o fi mai bun, ba că o fi mai rău, ba că ne-o mai tăia din greutate, că o avea milă de noi“... iacă cam astfel grăesc oamenii între ei cu frânturi de vorbe și cuvinte puține, căutând să-și inchipue pe „boerul cel tinăr și nou“ în fel și fel de chipuri.

Și în satul meu — ca și pe aiurea cum se întâmplă — a murit moșierul: om bătrân, fără femeie, și fără nici un alt ajutor decât al slugilor, pentru a căror credință, — să nu zic vorbă mare, — și cine să-l moștenească pe el, cine să-i ia locul la îngrijirea întinselor moșii, dacă nu feciorul lui, despre care se zice că n'ar fi în cuprinsul țării noastre și că s'ar fi dus de câțiva ani de zile prin „țările nemțești“ după cum îmi spun oamenii care mă întreabă și pe mine „de felul boerului ce-o veni“.

El a venit de prin locurile depărtate, prea puțin îngrijorat de ce-l așteptă la moșie — pentru că așa

e omul la tinerețe din păcate — și-apoi el, ce să învețe și cu ce bun să vie de pe aiurea decât, cu: înstrăinarea; — iacă așa a venit „conul Artur“ și cu o femeie ce nu-i de neamul nostru și care zice că e nevasta lui.

Și din întâia zi a pornit-o cu schimbările. Azi una, mâne alta, — una câte una s'au dus din cele obiceiuri bune și drepte, — par'că le-a mâncat mânia focului, altele noi le iau locul, însă ele vin cu neazuri și multe, tare multe greutate.

Dar s'au deprins oamenii și cu relele, că de... „e boerul și-apoi“...

Pentru întinsele păduri pe care poate mai târziu se gândia „conul Artur“ să le înstrăineze, avea un pădurar credincios, care i-a ramas dela boerul bătrân, dela tată-seu și căruia îi dase vorba lui înainte de moartea-i, că va sta paznic și sub feciorul lui „să-l învețe în ale pădurilor“.

Și-așa a făcut pădurarul, Moș Soare, n'a plecat din slujbă. Căsuța lui o are în mijlocul pădurii. — E împrejurită cu un gard de nuele, are în față o grădinuță, și-i mică, da e alui, că el a făcut-o când s'a mutat pe-această moșie atât de mare.

Înlăuntru e cam săracuț — că ce să aibă el decât puține din ale gospodăriei, și câteva puști cu oțele grele și încărcate — dar e curat, mai curat ca într'o casă cu femeie, cu fete — că el nu are decât un fecior, pe care se gândește să-l lase după el, „că zilele omului îs numărate“ și care acum îngrijește de cele două vite și câțiva miei de-i duce la păscut în poiană.

Toamna îl ia cu el, în întinsul pădurei, că e mai mult de muncă și grijiile-s mai mari.

Și feciorul lui, Dinu, pleacă întotdeauna cu tovarășul lui nedespărțit cu Ciobănel, un câne mare, cu părul negru și făcut inele-inele, cu niște ochi albaștri străvezii, — nebunatic, — și plin de-o credință și bunătate nespuse de mare. Și nu-i zi lăsată dela Dumnezeu, ca să vezi pe Dinu singur sau pe Ciobănel fără de el.

Ciobănel în sus, Ciobănel în jos, — i-se făcuse și lui Moș Soare tot atât de drag cum îi eră și feciorului lui.

Conul Artur, — nu-i samănă tatălui seu de fel și pace... cu toate că la față să juri că-i el și mai multe nu.

Pe câmpuri nu se duce. A schimbat pe vătaful moșiei din întâia zi, — a adus pe un evreu dela oraș și domnul cum mai bate pe bieții oameni!

El are toată grija moșiei și-a curții boerești.

Boerul par'că nu se gândește la nimic: dimineața la vânătoare, apoi călărie, — după amiază pleacă cu trăsura cu niște cai „ca smei“ — ba se zice că-și va cumpără „și-o mașină din alea care merg singure și au pe dracul în ele“ — iar seara, pe la vecini la alte moșii pleacă, sau e sindrofie la el acasă.

Și în toate părțile e cu femeia lui.

Êa e naltă, cu ochii mici ca de drac, cu un păr bălai-bălai, cu o față albă, — și după cum zic oamenii, ba după cum o spune chiar dascălul dela școală, „nu e româncă, nu ne știe graiul, poate să fie din Nemția sau din Paris“. Și-apoi așa trebuie să și fie: că limba nu ne-o cunoaște, „și mare, dascălul trebuie

să știe el, că altfel cum să fie dascăl dacă n'ar ști mai mult ca ceeaaltă lume“.

* * *

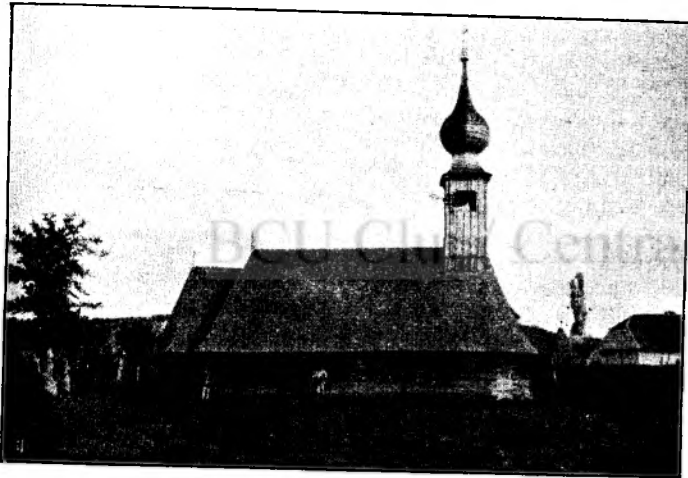
Intr'o duminică boerul trecu cu cocoana, călări prin pădure și fiind-că eră tare cald, se mai opriră la Moș Soare o leacă.

Și vai de el săracul, că se făcuse fețe-fețe, „că în casă nu are frumos, și ce o să dea la niște boeri ca ei, decât niște apă dela fântână și niște zahar“.

Coconița bău cana de apă dintr'odată, — îi spuse ceva bărbatului într'o limbă zisă în vârful buzelor, după care dânsul îi spuse pădurarului să-i mai aducă o cană de apă.

Și în ziua aceea eră și feciorul lui Moș Soare acasă, iar Ciobănel, drag stăpânului lui ca lumina zilei, ședea în poarta ogrăzii, ca un paznic drept și plin de îngrijorare.

El cum văzù pe călăreț, nu lătră de loc. S'aridică în sus, făcù câțiva pași și se opri gudurându-se de bucurie, — apoi se întoarse cătră Dinu, par'că vrând să-l întrebe pe el, cine sunt aceia care vin și

Biserica vechie din Bistrița.

ce să facă, și scoase câteva lătrături încete, sfioase, mai mult vesele decât cu răutate. Apoi se dădù în lături lângă pridvor, așezându-se jos și priviă cu ochii cercetători spre străinii care veniseră la stăpânii lui.

Cocoana s'apropie de el, îl mângăie. Ciobănel își lăsă capul în jos, deschide ochii, — și sub mânuțele ei delicate, cănele simte o ușoară gădilară, că el până acum tot de mâni aspre și puternice fusese mângăiat...

Un vuiet de pușcă se auzi de-odată în cuprinsul pădurii. Ecoul pătrunse încet. Ciobănel s'aridică în sus, ciuli urechile și sări câțiva pași în spre partea sgomotului.

Cocoana se spăria pentru o clipă.

Cănele reveni la locul lui, dar acum stă cu mintea ascuțită, îngrijat — și par'că ar fi vrut să nu-l mângăie acea mână străină.

Dânsa iar mai vorbi cu boerul, în limba „ceea păsărească“ uitându-se la căne, — după care el, întrebă pe Moș Soare, „care-i numele cănelui?“.

— Apoi care să fie boerul, i-am spus și noi cum ne-am priceput.

— Ei, da cum îl chiamă?...

— Noi îl strigăm: Ciobănel.

Femeia ascultă — și auzind numele, fără să-i înțeleagă rostul, începù să zimbească.

Și în urmă iar felul vechiu al vorbei lor, în care sigur că „stăpânul cel tinăr“ îi spune cum îl chiamă pe căne, așa în „limba lor nemțească“.

Dânsa la un timp, strâmbă din nas, privi la căne, scoase un: uf, încet — apoi își luă cravașa; și se pregătiră de plecare.

Ciobănel, par'că a înțeles, că se sculă și se duse spre culcușul lui. Iar când boerii au pornit-o la trap pe șosea spre curte, el cercă să se ia după ei, — dar o vorbă a lui Dinu îl făcù să-și plece capul în jos, să-și pleoștească urechile și necazul să și-l închidă într'un hămăit surd, și-o fugă nebunatică după niște păsărele, care veniseră prin ogradă.

A doua zi Moș Soare fu chemat la curte și boerul între alte lucruri ca: „să-mi îngrijești pădurea dela marginea țarinei mai bine, că nu mi-a plăcut ieri când am văzut-o, ba, că să nu mai lași pe nimeni să-și mai pască nenorocitele alea de vite în poiană“ ei și câte și mai câte... iar când să plece îi mai spuse, cu vocea o leacă mai înmuiață, cam trăgănat cu graiul: „Da ia ascultă pădurare, de mult ai cănele ăla de ieri?“.

— De vre-o câțiva ani, boerule.

— Hm, frumos căne, păcat că nu-l îngrijești.

— Cum me pricep...

— Da, ai dreptate. Da cum îl chiamă?

— Ciobănel, boerule

— Aaa. Da, mi-aduc aminte. Hm, Ciobănel, nevasta mea a ris când a auzit... Inse uite ce, Moș Soare, i-a plăcut dânsului tare mult, și de aia îi-aș spune, ca după amiazi să vii pe la curte și să mi-l aduci. Lasă, nu te îngrijii de el, mai bine ca aici n'are unde să trăiască. Nevasta mea vrea să-i schimbe și numele, o să-l strigăm Gyp... Nu-i așa că e frumos?.

Moș Soare nu mai știe ce să zică. Par'că nu-i vine să creadă. Să-și dea pe Ciobănel. Ce-o să zică Dinu când va auzi?

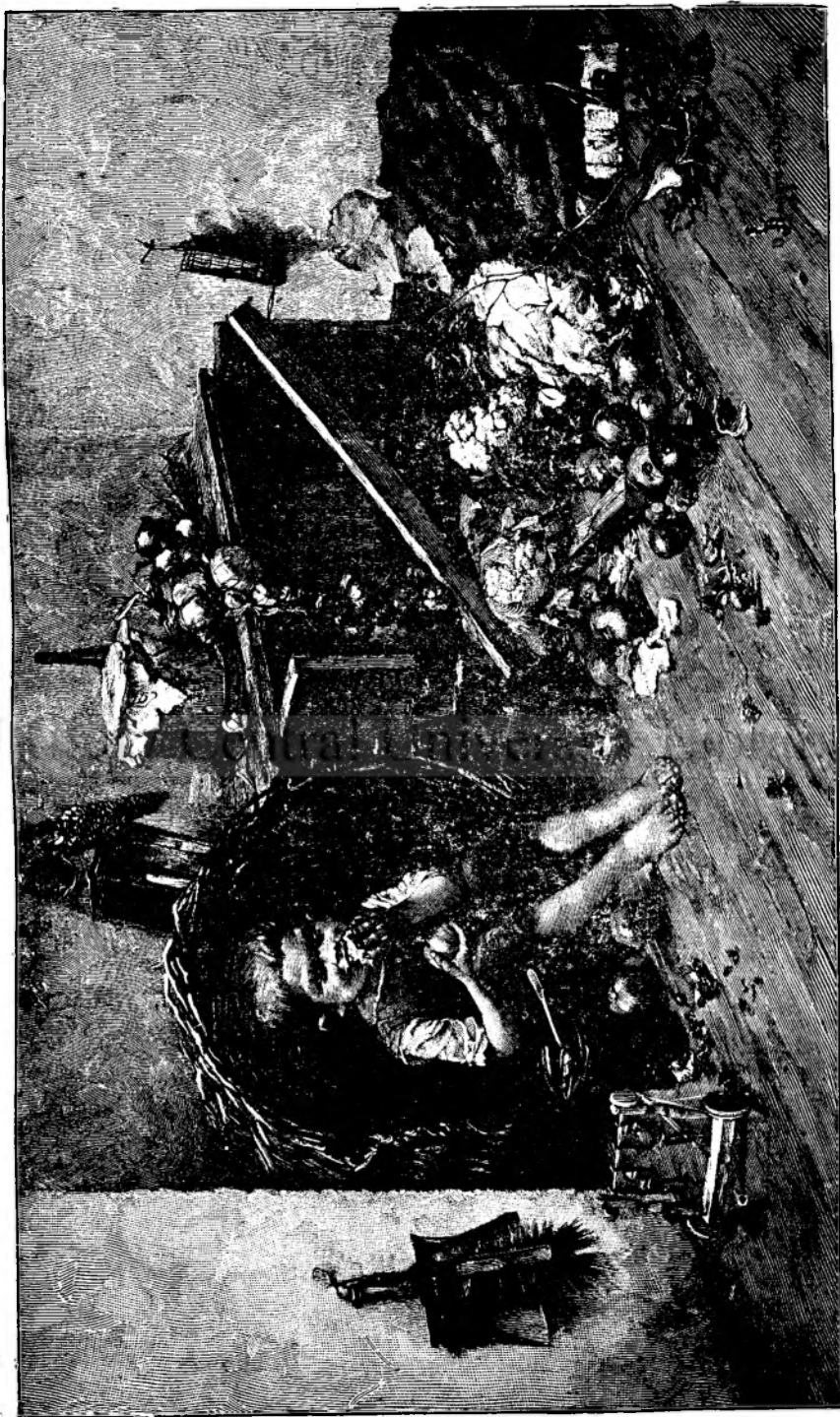
Săracul Ciobănel.

Și plecă buimăcit, căci nici „ziua bună“ nu o defe eșind din casă, iar boerul zise privind în urma lui încrețându-și fruntea de necaz: „Ce mojić“.

Iar Dinu când află, sări în sus de ciudă și fără să vrea, chemă pe Ciobănel în casă, îl cuprinse cu mâinile și îngrijorat spuse par'că vrând să vorbească cu el: „Auzi măi Ciobănel, vrea să mi te ia boerul. Măi, Ciobănel, „eu nu te las“. Și cănele se culcă la piciorul lui...

Amiaza trecù și feciorul nu mai plecà cu vitele în poiană, de teamă ca să nu pearză pe Ciobănel, stătù cu el în casă. Inșă cu multe te poți luptă, dar cu voia stăpânului după moșia care te află, nu se poate. Că dacă vrei și tu ceva, să spui și tu ce-ai pe suflet, unde-ți stă în puțință să deschizi gura? Taci și iar taci. Și-apoi ca să nu te alunge din slujba de unde capeți o pâne, îi faci voia... că altfel, vai de lume, ajungi ca un neom dacă ești sărac.

Peste câteva zile Ciobănel e la curtea boerească. L-au tuns jumătate din părul lui înalt, i-au legat mo-

Bucurii de vară.

turi cu „cârpe colorate“ — și când l-a văzut cocoana, a început să bată din palme și să-i spuie bărbatului: că toată lumea să-l strâge „Gyp“ ca să se învețe cu numele acesta frumos, iar nimeni să nu-l mai cheme ca până acum.

Ciobănel simte că a intrat într'o lume străină și care nu-l iubește; dar atunci când i-au pus pe gât un lanț și l-au legat de-o sârmă, s'a înrăutățit peste măsură și ar fi mușcat pe ori-cine s'ar fi apropiat de el.

Dinu în fie-care zi trece pe la curtea boerească, — dar înlăuntru nu intră, că știe că ar fi spus cocoana „femeie cu chip nemțesc“ ca să nu prinză pe Moș Soare sau pe feciorul lui pe-acolo — și d'aia el se duce numai în zorii zilei, când știe că nu s'au sculat decât câteva slugi, și merge prin dosul ogrăzii unde vede pe Ciobănel legat și pocit la trup, Doamne, de ți-e mai mare mila.

În casa pădurarului de când cu „pieirea lui Ciobănel“ par'că nu mai e viață și zilele oamenilor le trec aproape fără nici un rost. Acuma Moș Soare se mai impacă el cu gândul lipsei bunului tovarăș, că multe a mai suferit; da e vorba că Dinu nu poate să-și scoată din minți cum „să-i fure lumea rea, pe căne, pe seracul Ciobănel“.

Fie-care clipă eră pentru ei plină de păreri de rău.

Feciorul pădurarului n'are ochi ca să mai sufere pe „femeia boerului“ care l-a hotărât pe „conul Artur“ să nu mai vie la biserica lor, să nu se mai închine în felul Românilor și să nu primească în casa lui pe popă la „zântâi“ — și-apoi ea a făcut ca Ciobănel să fie acum chinuit, legat cu lanț, să nu fie lângă oamenii lui și să nu mai fie stăpân el pe întinsul pădurilor.

În poiană când se vede singur, nu știe ce ar face și ce ar da să-și aibă iar cănele care să stea tolănit lângă el, cu picioarele dinainte strânse, cu capul plecat într'o parte — și par'că e apucat de gânduri rele, că s'ar duce la curte și cu ori-ce chip să-și ia tovarășul. Dar...

Când se 'ntoarce din poiană, nu mai are cine să mai alerge spre casă, lătrând nebunatic, și să dea de veste lui Moș Soare, că se 'ntoarce Dinu cu vitele, — acuma lui Ciobănel cât de greu trebuie să-i vie, când ar vrea să fugă, dar e oprit de lanțul legat de cușcă, care-l ține pe loc.

Și poate la urma urmei s'ar fi deprins și el fără de „tovarăș“ însă nu-l îngrijește nimeni pe el acolo, întotdeauna l-a văzut par'că eră plouat — și lătratul lui semănă unui urlet a pustiu.

Dinu într'o noapte cu Moș Soare s'au apropiat de curtea boerească, au intrat înlăuntru, cu gândul de a-și lua pe Ciobănel înapoi, „și apoi fie ce-o fi“.

Au venit lângă culcușul lui, făceau pașii mici, călcau în vârful picioarelor. Strigară pe căne încet, după numele care-l avea în pădure.

Pentru câteva clipe, cănele stătă la îndoială, începuse să mărăie încetișor. Dacă ar fi lătrat, i-ar fi prins și i-ar fi dat drept niște hoți în mâinile judecății.

Ciobănel își recunoscă stăpânii, se apropie de ei, gudurându-se și sărind în două picioare pe mâinile lor care-l mângăiau.

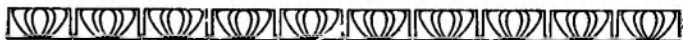
Dinu desprins lanțul, tăia sfoara de lângă culcuș și-l luă în brațe acoperindu-l cu sumanul.

Moș Soare o luă înainte, mergând cu băgare de seamă ca să nu fie aflați

A doua zi când s'a luat de veste în ograda boierească că lipsește „Gyp“ și când au văzut c'a fost furat, pădurarul și cu feciorul lui de mult plecaseră de pe moșia „boerului tinăr“.

Și s'a pus la cale multă cercetare ca să prinză pe „hoții păcătoși“ dar n'a fost nici un folos — și Ciobănel a rămas al stăpânilor miloși, care-l îngrijesc atât de bine și care nu-l țin legat lângă culcuș cu lanț și cu sârmă, ci-i dau drumul să colinde pe unde îl poartă ochii și dorința de a fugi.

D. Ionescu-Morel.

Cântecul Soarelui.

*Balsamul și-l samână 'n aer
Grădinele ninse de floare,
Și-i numai viață 'n natură:
O soare, o soare,
A tot văzătorule soare,
Cuvine-se ție mărire,
Cuvine-se ție cântare!*

*Cu jertfe de laudă haideți
Altarul să-l umplem, popoare,
Acelui ce astăzi răsare
Spre nouă viață: cântare!
Aduceți-i lui și prinoase
Și fumege altarul, tămâia
Și smiina, cântați aleluia
Acelui ce astăzi răsare:
O soare, o soare!*

*Ș-atâta-i de mândră pădurea,
Copiii sunt miei și mioare;
Iar merla-o adoarme în cântec,
O soare, o soare!*

*Natură, tu mândră natură,
Voi lin curgătoare izvoare,
Voi piscuri cu creștete sure
Și tu o măreață pădure,
Cântați, preamăriți-l cu daruri
Pe-acela ce-acum în splendoare
Divină se 'nalță, cântați-i,
Căci iată departe în zare
El crește, tot crește, și iată-l
Colosul s-aiaptă din mare...
Sbucniți în cântări de învingeri,
În cântec primiți-l popoare!*

*Fricos întunerecul plânge
Nainte-ți, căci tu ești viață,
Căci tu ești lumina, tu soare,
Căci tu ești eterna dulceață,
Din veci izvorită din tine!
Căci tu ești izorul — iubirea
Și 'n tine se bucură firea!*

*Părinte tu ești omenirei
Și noi suntem fiii tăi: soare,
Copiii luminii; deci haidеți
Struniți-vă glasul popoare,
Căci el e izvorul senin
Al eternului dor de viață
Și lui deci cântați-i popoare!*

Cernăuți

I. Broșu.

Poveste tristă.

Jupâne... auzi Jupâne, firea-i de ris să fii, mai adă o fele!

Și se cindeau toți țărani din Cloamba adunați în birtul lui Pincas, ca în zi de praznic la biserică. Se cindeau toți cum vine Ilie Bouleanu din Petreni în Cloamba anume ca să-și chefuiască.

Ci înzădar se cindeau ei, nimeni nu puteau afla taina care l-a adus pe Ilie aici. Știau ei toți că, așa de frunza mărului numai, nu a venit el Ilie atâta cale. Dar iarăși știau și aceea că Ilie când a sosit în Cloamba, a tras dintr'una la birt și deci nu a avut isprăvuri cu nime în sat. Rudenii încă nu avea. Ce să fie deci cauza?

Inima omului e o taină întreagă și rar om care poate pătrunde înăuntru, în internul vecinului seu, cunoscând taina, care zace ascunsă acolo!

Ilie eră nepăsător față de gurile căscate ale Clombenilor, cari mereu se adunaseră în jurul lui ca în jurul unui țigan ce joacă ursul pe bani. Ce avea el cu ei? Nimic!

— Da, Jupâne, auzi ori nu auzi?... Mai dă-mi o fele!

Și tot așa a mers asta cam dela prânz până bine de cu seară.

* * *

Ilie Bouleanu și Ion Cărăbuș erau prieteni din copilărie. Și rar s'au pomenit în Petreni feciori, care să țină atâta unul la celalalt ca adevărații frați buni.

Adevărat că au și fost vecini și așa într'una erau tot laolaltă. Primăvara laolaltă alergau după flori și cărăbuși. Vara tot laolaltă își duceau vitele la pășune și când întorceau acasă iarăși erau tot laolaltă.

Când au intrat în horă, amândoi de odată au intrat. Și dacă unuia i-s'a întâmplat ceva năcaz ori neplăcere, celalalt simția asemeni și împărția durerea și amarul prietenului seu. În rău ca și în bine, ei erau tot prieteni buni și nedespărțiți...

Și atunci când au fost la trasul sortii amândoi au fost de-odată, de-odată au ajuns amândoi cătane sub steagul Împăratului la acelaș regiment și la aceeaș companie. Iar când după manevre șărgile vechi s'au dus în concediu acasă, atunci amândoi de-odată au ajuns „wirklich“ fruntași. Și așa le-a trecut cătănia cu cei 3 ani, ca o zi de primăvară. S'au pomenit numai de-odată că li-s'a împlinit vremea și au fost concediați și ei.

S'au întors iarăși acasă în Petreni ca prieteni buni și poate vecinic așa ar fi rămas dacă nu se ivia la mijloc femeia!

Ilie pusese de cu bună vreme ochii pe Florica dascălului, că doamne ce mai bujor de fată eră. Ca o ruje înflorită. Și se părea că norocul să-i zimbească iui Ilie — dar atunci s'a ivit pe cerul Floricei față blândă și chipul drăgălaș al lui Ion Cărăbuș...

Avea Ion așa ce avea în el — nu-i glumă — că ori unde se opriă, ca în povești, fetele îl primiau cu zimbetul pe buze și cu dragostea în sân. Florică încă a fost fată și când l-a văzut pe Ion așa blând și așezat cu trupul ca tras prin inel nu alta, atunci i-s'a ivit și ei zimbetul pe buze, Ionel încă a zimit, și dragostea a fost pecetluită cu un dulce sărut...

Și Ilie când a auzit de una ca asta s'a făcut foc și flacără de ciudă și de mânie.

— Cum? El, prietenul meu cel mai bun, Ion să fie în stare a-mi răpi drăguța? Pe frumoasa mea Florică?...

Și de aci încolo prietenii au început a fi mai reci unul față de celalalt, iar cu vremea locul prieteniei de-odată l-a luat ura și dujmănia, care mereu dar sigur creștea în continuu aprinzându-i tot mai mult pe unul în contra celui alt.

Mult sânge rău a pricinuit și faptul că oare-cine — se vede om, care doriă să-i învrăjbească — a mutat petrele dela locul de pe „Negrele“ unde avea Ion un lan vecin cu Ilie. Zic — le-a mutat mai înăuntru, mai pe locul lui Ilie, așa că atunci când după nuntă Ion s'a dus la ogorât, a ogorât mai mult decât ar fi trebuit, — pătrunzând fără voia sa în lanul lui Ilie. Iar de cu toamnă a și sămănat grâu acolo.

— Așa, acuma nu-i destul că mi-a luat drăguța și s'a și cununat cu ea, dar mă mai scurtă și din pământul moștenit din moși strămoși!... Dar stai tu căne că am să-ți dau eu ție — așa se gândia Ilie...

Și vrajba și ura creștea mereu între ei, cum cresc apele când dau povoaietele de vară... amenințând în tot momentul cu înfricoșată izbucnire...

* * *

Ion, copil cu carte, se duse la oraș cu ceva isprăvuri. Atâta a așteptat numai Ilie! Când se gândia că o fi departe din sat, Ilie a pornit ată la Florica.

Iar când a văzut și înțeles că aceasta nu-l voiește și în loc să-l aibă drag îl și urește încă, atunci i-s'a urcat întreg sângele în obraz și cu voce amenințătoare i-a zis:

— Nu vrei? Lasă, îi vedea tu ce poate Ilie... O viață întreagă ai să-ți bănuiești fapta asta nescotită!

A ieșit apoi afară. S'a dus acasă. A luat secura la el și a plecat înspre Cloamba... Ajuns aci, s'a băgat cam ca de adăpost — până una alta — în birtul lui Pincas.

El știa că Ion are să treacă pe aci în drumul seu dela oraș... Și în sufletul lui, negru ca întunecul nopților și adăncimile iadului, clocoția pofta, se- tea de răzbunare...

Când de-odată cu umbrele serii a văzut pe Ion trecând pe drum cătră casă, s'a sculat și el de după masă, a scrâșnit odată în dinți și a plătuit, apoi a plecat...

Erau afară din sat. Mai avea vre-o câțiva chilometri până acasă, în Petreni.

— Măi, câne, mă! Mult rău mi-ai făcut tu mie
— zise Ilie, acuma însă cred că a sosit vremea să-ți plătesc!

În momentul următor trase securea de sub su-
man și cu muchia ei îi dădă lui Ion de vre-o 3 ori
în cap...

Așternut de-alungul drumului, în ziua următoare
l-au aflat pe Ion mort. În mână ținea o scrisoare,
o fâșie de hârtie, pe care eră scris: „Ilie“...

* * *

La tribunal. Președintele, un om foarte de treabă,
il întreabă pe acuzatul, care nu eră altul decât Ilie,
că drept e că el ar fi omorât pe Cărăbuș? Ești ac-
uzat de omor, te simți vinovat?

— Nu, Măria-ta.

— Ilie, Ilie! Inzădar pui taga, că și așa nu-ți
folosește nimica! Dovadă în contra ta e satul întreg
și țidula din mâna lui Ion, pe care a fost scris nu-
mele tău!

Jurații se retrag și aduc hotărârea că da Ilie e vi-
novat de omor. Tribunalul nu l-a pedepsit aspru pe
Ilie. De tot i-a dat numai 6 ani de robie grea.

Dar când i-s'a publicat judecata, județul a mai
adaogat: „Ilie, ai tăgăduit și tăgăduiești, asta nu-i fru-
mos, noi, oamenii, nu te-am judecat greu. Ci gân-
dește-te că este sus... sus... în cer este un județ, care
te va judecă precum meriți, după măsura faptei și a
răutății tale“.

Pe Ilie l-au dus apoi în temnițele cele mari din
Gherla. Și acolo judecata părintelui ceresc nu a în-
târziat a-l ajunge cu toată a ei dreptate.

La început s'a bolnăvit ușor, apoi boala i-a tre-
cut în mai greu și tot așa pe rând. Întâi i-a putrăzit
mâna dreaptă, cu care a dat lovitura primă... apoi
piciorul stâng, mâna stângă și tot așa pe rând, până
ce însuși părintele ceresc, într'un moment de duioșie,
s'a îndurat și l-a chemat la sine, iar pământul mut i-a
primit oasele și păcătosu-i trup spre odihnă...

A fost... judecata celui de sus... Vecinic dreaptă
și înțeleaptă...

Seghedin 1906.

Iulius V. Ioanovici.

Câmpeanul.

Din colecțiunea „212 balade și legende populare cu 18.000 versuri
în V. L.“ care a fost expusă la expozițiunea din Sibiu de Teo-
dor A. Bogdan învățător în Bistrița (Transilvania).

Frunză verde păpădie,
Colo jos pe cea câmpie,
Copil tinăr se ducea;
Se ducea,
Nu se ducea,
Făr' piștoalele-și tomnea,
Cuțitele-și oțelea,
Carabina ș-o 'ncărcă,
Că la drum greu se ducea,
La drum greu,
Ba la drum rău,
Că merea peste Bănat
Și trecea la Țeligrad;

Țeligradu-i oraș mare,
Dar ticneală multă n'are,
Că merg tineri
De-i mai sprinteni
Și orașul mi-l vrăjbesc
Și împărați din el stărpesc,
Impărați de cei turcești
Și boieri de cei grecești,
Impărați
Dela Galați
Și boeri
Din Oloieri.

Frunză bob, floare crestată,
Rău e doamne făr' de tată,
Da-i mai rău țipat din țară,
La toți de ciuf*) și ocară,
Și-i mai rău fără de sat
Să trăești tot în bănat;**)
Cum trăiá,
Cum petrecea
Cel fecior, cel feciorăș,
Cel voinic de lângă Blaș,
Cel fecior musteață
Creață,
Cu obrazu***) alb de gheață,
Cel fecior musteață lungă,
Cu hainele ca de slugă.****)

Intr'un vârî de codrului
Cântă cucu 'ncetinel
De jele,
De doruri grele
Și din graiu ea l-o 'ntrebat:

„Frate, frate,
Măi fărîate,
Tu la drumuri te-ai luat,
Dar merindea ți-ai uitat.
În parsec, ba în cuptor,
Ba în curtea domnilor“.

— „Cucule, soț de necaz,
N'am pornit în drumuri grele,
Nici în dor și nici în jele,
Făr' pornit-am luni seara
Să-mi scap țară și moșie
De grece,
De turcie.
Să-mi scap țară, să-mi scap sat
De turcii din Țeligrad,
Că amar ne-o mai mâncat!

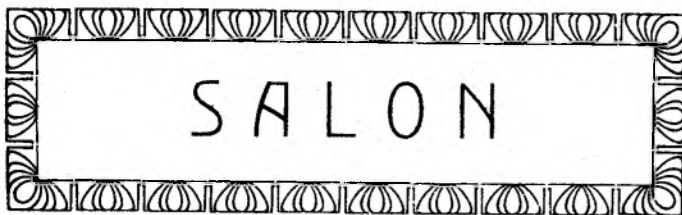
Teodor A. Bogdan.
inv. în Bistrița.

H A Z.

El. — Ce, abia suntem căsătoriți de opt zile și
deja voești să-ți afirmi voința!

Ea. — Da, dragă bărbate, cred că este mai bine,
ca să ne deprindem mai dinainte, cum trebuie să fim
întotdeauna unul față de altul!

*) batjocură
**) supărare
***) față
****) servitor.

Familia.

Relațiunea socială dintre ambe sexele a produs familia, personalitatea morală în care se manifestă mai puternic atotputernicia naturii de a se aranja cu cea mai mare plăcere posibilă.

Plăcerea este atât de mare în familie, încât dispar și atârnarea împrumutată și munca împrumutată fizică și spirituală, fiind-că scopul comun e plăcerea perfect egală.

Fiind-că familiile se bazează pe plăcere egală, relațiunea dintre deosebitele familii atunci va avea de rezultat o personalitate morală, admirabilă, când e posibil ca familiile să se iubească una pe alta.

Iubirea aceasta împrumutată iarăș se bazează pe plăcerea egală care urmează din plăcerile comune universale, pentru-că numai între acele se poate manifesta natura cu putere aranjatoare.

Plăcerile aceste comune universale sunt plăcerile sufletești, cari sunt nedespărțite de plăcerile cugetării și a vorbirii; plăcerile simțiri, cari sunt nedespărțite de plăcerile voinții și ale lucrării conform acestei voințe. Plăcerile aceste ale mai multor familii au produs spiritul familiar și național prin limba, datinile, istoria familiară și națională.

Plăcerile comune ale familiilor au organizat prin urmare primele societăți mai mari omenești și unde nu există acele plăceri comune, imediat se descompune societatea respectivă. De aici se poate explica desfacerea națiunilor una de cătră alta în urma renașterii artei și a științelor.

Intreaga renaștere în spirit și în adevăr a omenimei a urmat din plăcerile spiritului familiar, care prin oamenii mari și mijlocirea limbilor moderne naționale s'a propagat în familiile mai apropiate și prin aceasta în popoare, cari apoi au devenit națiuni.

Astfel s'a format în tot locul mai întâi aristocrația spiritului familiar, care s'a renoit în aristocrația de azi a națiunilor.

Omogeneitatea plăcerilor a produs omogeneitatea cugetării și simțirii în deosebitele familii, cari având izvorul nesecat al energiei în iubirea împrumutată a celor două sexe, energia naturală prin mijlocirea voinței omogene a prefăcut-o în o omogenă energie potențiată a organismului social.

Energia aceasta potențiată se tot îngrămădește în familii până când prorumpe în energie chinematică, răpind cu sine toată societatea pe calea progresului plăcerii universale naturale.

Azi familiile formează unitățile cele mai puternice și mai hotărâtoare în organismul social, ele ocupă locul comunităților și al municipalităților epocelor, când oamenii erau expuși la atacuri dese străine.

Natura își ridică fortărețele sale acolo, unde e cea mai mare plăcere și iubirea e cea mai durătoare.

Familii perfecte se formează din asocierea indivizilor, organizate fizicește și eticește mai corăspunzător legii plăcerii aranjării de sine a naturii. În relațiunea celor două sexe, individul se prezintă ca bărbat și ca femeie, o unitate în dualitate.

Dr. Cassiu Maniu.

La jubileul

Reuniunii femeilor române selăgene.

Stimabilă doamnă Presidentă!

Vă mulțumesc pentru onoarea ce mi-ați făcut poftindu-mă la serbarea jubileului de 25 ani al înființării Reuniunii femeilor române selăgene, care îndată la înființarea sa în 1881 îmi oferise distincțiunea d'a mă numi membru onorar al ei dimpreună cu marele George Barițiu.

De atunci și pân'acuma am urmărit cu atențiune activitatea Reuniunii și am văzut cu bucurie că ea tot înaintează, căci cele mai vrednice românce a e Selagiului au dat mâna să ridice cât mai sus scopul reuniunii, steagul culturii naționale.

Ajutate de fruntașii neamului din părțile acele, de unde s'au înălțat atâția stâlpari ai științei și apostoli ai culturii noastre, româncele din Selagiu au arătat și ele ce rol puternic au femeile în desvoltarea și înflorirea unui popor.

Temelia întăririi și ridicării unui neam se creiază prin creșterea ce se dă în familii. Familia este izvorul de unde izbucnesc părăiele dătătoare de viață; dacă izvorul acesta e curat, părăiele scilpesc ca niște schinte, cari aprind sentimente cerești, luminează calea deșteptării, încununată de flori ademenitoare și deschid în depărtare un tablou, un colnic verde și plin de viață, în fruntea căruia fâlăie, în atacul vântului turbat, nenvinsul, vecinul, divinul stindard al conștiinței strămoșești.

Și dacă temelia unui neam este familia: ființa care dă viață acesteia, care o crește cu cele mai sfinte simțiri, care o conduce cu toată dragostea sufletului, care desvoaltă din ea un om după rânduiala lui Dumnezeu: ființa aceea sublimă, care dă direcțiune familiei, generațiunii viitoare, este femeia, este mama.

Cum sunt mamele, așa au să devină copiii, familiile lor. A fi mamă, este o chemare sfântă. A o împlini cu demnitate, o virtute dumnezeiască; a o neglija, iată păcatul cel mai grozav.

O mamă bună este binecuvântarea lui Dumnezeu, la care ne închinăm cu evlavie; una rea ne îngrozește, par'că vedem o creatură scârboasă a iadului.

Ferice de națiunile acelea, cărora soarta le-a dat mame bune, căci ele au să fie bine crescute, au viitor frumos.

A da fetelor o bună creștere, iată misiunea cea mai sfântă a mamelor, căci fetele sunt viitoarele conducătoare ale familiilor. Scopul acesta se poate atinge mai ușor și mai sigur prin școli de fete. Înainte cu două-trei decenii astfel de școli nu prea aveam.

Acuma ele se tot sporesc. In deosebi reuniunile femeiești au meritul d'a le înființă.

Reuniunea femeilor române din Selagiu asemenea ș-a dezvoltat activitatea în direcțiunea aceasta. A fondat la Șimleul-Silvaniei o școală de fete, care produce rezultate frumoase și care are să devină o fortăreață din ce în ce mai tare a culturii naționale.

Neputând să mă duc a feliicită personal reuniunea la serbarea jubileului de 25 ani al muncii sale, trimit omajele mele prin aceste rânduri, urându-i succes și viitor frumos.

Ora:lea-mare, 23 iunie 1906.

Cu stimă înaltă

Iosif Vulcan.

Dela școala de fete din Arad.

Examenele și festivalul de încheiere.

In 22 și 23 iunie st. n. a. c. s'au ținut examenele, iar în 24 iunie festivalul de încheiere dela școala civ. de fete din Arad. Răspunsurile frumoase ale elevelor la examene au dovedit că direcțiunea școalei și corpul profesoral au dezvoltat muncă zeloasă, care a produs roduri îmbucurătoare. Părinții elevelor și amicii școalei au putut avea deplină mângâiere sufletească.

Anul școlar s'a încheiat cu o festivitate școl. foarte reușită.

Programa acestei festivități a fost următoarea: 1. M. Cornea: „Imn român“, cor. 2. V. Alexandri: „Imn religios“, poezie, decl. de Lucia Albu. 3. I. Mureșan: „Marș român“, exec. la pian de Veturia Măran și Iulia Ilin. 4. Carmen Sylva: „Mutter“, poezie, decl. de Natalia Ciorogar. 5. Iosif Vulcan: „După vreme 'ndelungată“... poezie decl. de Constanța Iancu. 6. A. Lamartine: „La maison paternelle“, poezie, decl. de Silvia Tămășdan. 7. C. Porumbescu: Din opereta „Craiu Nou“, exec. la pian de Natalia Ciorogar. 8. I. Arany: „Fiamnak“, poezie, decl. de Marta Varga. 9. L. Streabbog: „Vals“, exec. la pian de Florica Morar, Iulia Ilin și Veturia Măran. 10. V. Alexandri: „Elegie“, decl. de Maria Broștean. 11. M. Eichler: „Heimkehr am Weihnachts-Abend“, melodramă, decl. de Catinca Lupșasca, acomp. la pian de Lucia Albu. 12. O. Goga: „Plugarii“, poezie, decl. de Maria Lazar. 13. C. M. Weber: „Aufforderung zum Tanz“, exec. la pian de Lucia Albu. 14. A. Váradi: „Akáczvirágok“, melodramă, decl. de Maria Pac, cu acomp. la pian. 15. L. Streabbog: „Bolero“, exec. la pian de Lucia Albu, Georgina Popa și Natalia Ciorogar. 16. G. Coșbuc: „Nunta în codru“, poezie, decl. de Victoria Micu. 17. C. Chovan: „Din dansurile române nr. III“, exec. la pian de Lucia Albu. 18. Alberti, trad. de L. Rudow-Suciu: „Ruga mamei“, melodramă, decl. de Livia Bilegan, cu acomp. la pian. 19. I. Mureșan: „Marșul jurnaliștilor“, exec. la pian de Lucia Albu și Georgina Popa. 20. T. Popoviciu: „Țiganca“, cor.

La pian s'au distins: Lucia Albu, Natalia Ciorogar și Georgina Popa, îndeosebi însă a excelat Lucia Albu prin tehnică progresată, tact și precizie în nuanțare.

Dintre declamante s'au remarcat Livia Bilegan prin talentul seu dramatic și Victoria Micu prin predarea-i comică plină de vervă.

La sfârșitul festivității eleva absolventă Livia Bilegan a adresat către colegile sale cuvinte de adio bine simțite.

Din discursurile dlor V. Goldiș, comisar de examene, dr. P. Pipoș, director al școalei și dr. N. Oncu, supraveghetorul institutului, ne-am putut convinge, că în școala civilă din Arad se dă o educație îngrijită, ce urmărește trei scopuri mari: a formă din eleve femei cu frica lui Dumnezeu, românce adevărate și bune econoame.

Intru realizarea acestor scopuri, firește, contribuie considerabil educațiunea din internat, al cărui directoră e venerabila matroană română dna Iudita Secula n. Truța, bine cunoscută publicului românesc.

L I T E R A T U R Ă .

Românii din Bucovina. Bucovenii, cari mai cu seamă în timpul din urmă lucrează zelos pentru răspândirea culturii naționale, s'au prezentat și la expoziția națională din București într'un fel vrednic de recunoștință. Nu numai au trimis acolo multe obiecte de valoare, dar s'au dus și mulți fruntași să ia parte. Totodată comitetul lor pentru conducerea participării a redactat sub titlul pus în capul acestor rânduri un prea interesant volum, care se anunță ca o privire asupra dezvoltării lor pe terenul cultural și economic dela incorporarea Bucovinei la monarhia austro-ungară, începând din 1775 până la 1906. Scopul scrierii de față, precum ne spune prefața, este a înșiră în liniamente generale înființarea, viața și activitatea celor mai însemnate așezăminte, instituțiuni și societăți românești, în care se manifestează lucrarea sufletului românesc și cari sunt înființate din inițiativă privată și susținute din mijloace private și contribuțiuni benevole ale Românilor din Bucovina. Cartea are menirea, încheie prefața, ca să fie o oglindă a mișcărilor celor mai însemnate pe terenul cultural și economic din țară. Constatăm cu plăcere, că cuprinsul volumului corespunde foarte laudabil acestei intențiuni. O mulțime de lucrări ne zugrăvesc valoros mișcarea elementului românesc din Bucovina. Drept introducere la schițarea deșteptării, se publică portretele marilor bărbați cari au fost conducătorii aceleia: Eudoxiu bar. Hormuzachi, Alecu bar. Hormuzachi, George bar. Hormuzachi și Aron Pumnul. Primul studiu, intitulat „Istoricul literaturii Românilor din Bucovina (1775—1906)“ de dl dr. în teol. și fil. Nicol Cotlarciuc, este o lucrare de naltă valoare, mai cu seamă pentru istoricul literar al Românilor din Bucovina. Urmează o altă lucrare, de dl dr. Ștefan Saghin, profesor universitar, tratând momentele cele mai remarcabile din viața și activitatea Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina, cu portretele președinților „Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina“, și o ilustrație care reprezintă palatul național. Urmează tabela statistică a Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina, dela înființare și până astăzi, cu o ilustrație. Internatul Francisc-Iosefin de băeți români în Cernăuți. Alta lucrare poartă titlul: „Is-

toricul internatului Francisc-Iosefin de băeți români din Cernăuț de Dimitrie Cărbune, directorul internatului, cu 4 ilustrațiuni. Profesorul Petru Popescu publică Istoricul Societății „Internatul Român de băeți ort. or. în Sirete.” Dr. Ipolit Tarnavski, Istoricul internatului Ștefan cel mare de băeți ort. or. în Rădăuț, cu 2 ilustrații. Profesorul George Tofan dă „Istoricul Societății Școala română” din Suceava, cu 2 portrete. Urmează o doamnă, Sofia Stefanovici, cu „Istoricul și activitatea „Societății doamnelor române din Bucovina” cu 2 portrete și 6 ilustrații. Dl Dionis cav. de Bejan scrie Istoricul Societății mazelilor și rezeșilor din Bucovina. Urmează societățile muzicale: „Armonia” în Cernăuț (1881—1906) de dr. Emilian Slușanschi; „Ciprian Porumbescu” din Suceava, de Severin Procopovici. Apoi societățile de lectură și petreceri: „Clubul român” din Suceava de Vasile Bumbac, „Clubul român” din Rădăuț de Iorgu G. Toma; Societatea „Rarău” pentru perfecționarea în muzică; „Insoțirea orașenilor din Suceava” pentru ajutorarea materială a membrilor și lucrarea pentru înaintarea lor în cultură; societățile academice: „Junimea” din Cernăuț de Alecu Procopovici; „Academia ortodoxă” de Eugenia Jancovschi; Intrunirea academică „Bucovina” de Eusebiu de Tudan; Societatea academică „Dacia” de Filaret Doboș. În fine: Organizațiunea cooperativă a creditului personal agricol în Bucovina, de Mihai Bendeschi, cu o ilustrație. „Prăvalia românească” de dr. Nic. Cotlarciuc. Acest cuprins arată că volumul este foarte prețios și că merită să fie sprijinit de publicul cetitor, (care și plătește). Prețul 3 cor.

Principii de filozofie politică. Dl dr. Cassiu Maniu, avocat de bună reputațiune în Cluj, cunoscut și din lucrările sale publicistice, a scos la lumină în tipografia „Carmen” de acolo, o broșură intitulată „Principii de filozofie politică”. Lucrarea oferă o lectură valoroasă, care conține multe idei vrednice d'a medita asupra lor. Subiectele tratate sunt următoarele: Natura, Dreptul, Legile, Statul, Guvernul, Individul, Familia, (reprodusă în numărul acesta al foii noastre), Educațiunea, Națiunea, Viața, Eroismul. Aceste titluri arată, că autorul, unul din tinerii nostri cei mai cetiți, se ocupă în lucrarea sa de chestiuni cari interesează lumea modernă. Face aceasta într'un fel scurt și atrăgător. Numai limba lasă de dorit ici-colo. Prețul 1 cor. 20 fileri.

Conferențe literare române în Viena. Societatea „România Jună” din Viena aranjează conferențe literare însoțite cu conveniri sociale. Prima s'a ținut la 14 iunie n. Horia Petrea-Petrescu a pronunțat cuvântul de deschidere, apoi a cetit lucrarea sa: „Eminescu și tinerimea universitară, cu documente inedite”. Vasile Grecu: O dizertație literară. Joi 28 iunie n., dr. Sextil Pușcariu: „Un capitol din istoria literaturii române” (dizertație). Dr. Cioban: „Novela a 11 a lui Justinian” (dizertație istorică). Sâmbătă 7 iulie n. Ion Scarlătescu: „Beethoven” (dizertație din domeniul muzicii). Mihai Popovici: „Din suferințele neamului nostru” (dizertație).

Ziar social-democrat român în Bucovina. Muncitorii români din Bucovina au scos sub titlul „Lupta” un ziar social-democrat.

Foaie românească în Basarabia. La Chișinău în Basarabia guvernul a dat voie să se tipărească o foaie românească. Foaia a și apărut sub titlul „Basarabia”, dar cu slove rusești, căci nefiind acolo școli românești, scrierea română nu-i cunoscută.

TEATRU ȘI MUZICĂ.

Societatea pentru fond de teatru român. Inteligența română din Lipova și din împrejurime, convocată de dnii dr. A. Halic și dr. A. Marta, a ținut zilele trecute o conferență, care a luat unanim hotărîrea ca Societatea pentru fond de teatru român să fie invitată a-și ținea anul acesta adunarea generală în Lipova. Invitarea, semnată de dl dr. A. Halic, a și sosit la președintele Societății, care a comunicat-o cu bucurie comitetului, căci Lipova este un puternic centru cultural românesc, unde Societatea a mai avut o impozantă adunare. Astfel Societatea pentru fond de teatru român se ve întruni anul acesta în adunare generală la Lipova, unde sperăm că vom avea fericire să azistăm la o mare serbare culturală românească. S'a și ales comitetul aranjator, sub președinția dlui avocat dr. Constantin Missits din Lipova. Conferența inspirată de stimă, față de veteranul fiu al Lipovei, dl dr. At. M. Marienescu, a hotărât să useze de ocaziunea aceasta și să-l roage să ia parte la această adunare în orașul seu natal și eventual să țină o conferență. Salutând pe frații lipoveni pentru ospitalitatea cu care primesc steagul culturii naționale, le dorim ca năsuințele ce fac să fie încununat de un succes înălțător.

Concert și reprezentație teatrală la Năsăud. Reuniunea română de cânt din Năsăud va aranja acolo duminică în 1 iulie n. concert și reprezentație teatrală, în fine dans, în sala gimnastică. Program: 1. a) „Presimț de primăvară”, b) „Viorica”, de Mendelssohn B., cor mixt. 2. „Mândruțică de demult”, de G. Dima, cor mixt. 3. a) „De-aș fi rege”, de A. Adam; b) „Cântece naționale”, de C. Chovan, piano la 4 mâni, executate de dsoarele Olimpia Moisil și Maria Scridon. 4. „Somn ușor”, de G. Șorban, cvartet de dame, acompaniat la pian de dsoara Olimpia Moisil. 5. „Păc”, de I. Vidu cor bărbătesc. 6. a) „Berceuse”, de Fr. Chopin b) „Olteanca”, de I. Mureșan, executate la pian de dsoara Maria Scridon. 7. „Dorul Ardeleanului”, de A. Popovici, cor mixt cu solo de sopran exec. de dna Emilia Scridon și solo de bariton, exec. de dl Emil Tișca. 8. „Rămășagul”, proverb cu cântece într'un act de V. Alecsandri. — În fine dans.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Un român din Cluj decorat de Papa. Dl Stefan Havași (Oxășanu), originar din Selagiu, iar acuma locuitor în Cluj, unde e cetitor la biserica gr. cat., a dăruit bisericii nouă ce se va ridica acolo, o sută de mii de coroane. Papa aflând acest fapt mareț, l-a distins cu crucea de aur a ordului sf. Silvestru în gradul de cavalier. Onoare ilustrului dăruitor! Prin darul seu impozant ș-a atras stima întregului neam românesc.

Episcopul Hossu sfințind biserică. Pr. Ssa episcopul dr. Vasile Hossu a sfințit în ziua primă a Rusalilor biserica nouă din Varadia, una din cele mai mari parochii gr. cat. în Banat. Atât primirea prin comunele pe unde a trecut pân' acolo, cât mai cu seamă în Varadia, a fost foarte însuflețită. Întâi s'a făcut inseratul, după care Pr. Ssa a adresat poporului o vorbire. Seara la orele 9 a urmat un conduct de torțe, cu muzica reuniunii de cântări și muzică „Unirea” dând serenadă înaintea castelului baronului

Baich, unde eră încvartirat. Dl Petru Iorgovici a rostit un discurs de felicitare. A doua zi s'a făcut sfințirea bisericeii, cu care ocaziune Pr. SSA a pronunțat o cuvântare, care a pătruns tot auditorul. Cântările liturgice le-a cântat tot corul Reuniunii de muzică „Unirea“ sub conducerea dlui Paul Belcea. Apoi se făcū procesiune la cimiter, unde s'a serbat paras-taze pentru cei morți. Aici canonicul dl Ioan Boroș zise o cuvântare pătrunzătoare. Prânz la masa baro-nului Baich. Seara la 9 concert dat de Reuniunea numită. Apoi dans, în ziua a doua Pr. SSA a plecat.

Promoțiuni. Dl *Valer Ostate* a fost promovat la 23 iunie, de universitatea din Cluj, doctor în medicină. Dnii *Simeon Oniciu* și *Basilii Perția* au fost promo-vați la aceeaș universitate licențiați în farmacie. — Tot la universitatea din Cluj au fost promovați doctori în drepturi dnii *Cornel Antal*, fiul protopopului și vice-archidiaconului *Augustin Antal* din Beinș, *Iuliu Decian* și *Salvator Mihali*.

CE E NOU?

Hymen. Dl *Octavian C. Tăslăuanu*, redactor al „Luceafărului“ și secretar al Conzulatului român în Budapesta și dșoara *Adelina Olteanu* din Sibiu s-au serbat căsătoria. — Dl dr. *Vasile Dan* de Apșa, avocat în Sibiu, s'a logodit cu dșoara *Cornelia M. Urechia*. — Dl *Romul Botezan* învățator în M. Ludoș și dșoara *Mărioara Stoitu* s'au cununat la 28 iunie n. în biserica gr. cat. din Sibiu. — Dl *Alesandru Chereșteș*, absolvent de teologie și dșoara *Maria M. Salvan*, fiica preotului din Ciaba, s'au logodit. — Dl *Mihaiu Basilescu*, oficer la marină, s'a logodit cu dșoara *Ana Trăila*, fiica dlui E. Trăilă, director de bancă în Oravița-montană. — Dl *Ion M'ricea* candidat de învățator din Oravița-montană s'a logodit cu dșoara *Iulia Cioban* din Vârșeș.

Părechia regală română în pavilionul bucovinienilor. „Gazeta Bucovinei“ din Cernăuț publică o corespondență dela expoziția din București despre momentele când regele și regina au vizitat expoziția austriacă și în deosebi pavilionul românesc, unde au fost întâmpinați de președintele comitetului Românilor bucovinieni, dl Modest cav. de Grigorcea, care apoi împreună cu dnii Nicu Flondor, Bejan, dr. Lupu și Dan au condus părechia regală, care a vizitat detaliat acest pavilion. Regele s'a oprit timp mai îndelungat la odoarele istorice mănăstirești, asupra cărora s'a întreținut cu dr. Lupu; iar regina sub conducerea păr. Dan a inspecționat obiectele industriei casnice, cari foarte i-au plăcut; mai ales a fost încântată de colecția de ouă impestrite a dlui profesor Bodnărescu. Garda de onoare au făcut-o 6 membri ai întrunirii „Bucovina“ în uniforme de paradă și cu săbiile scoase. Aflând regele că sunt studenți, i-a întrebat de nu este vre-unul între ei, care studiază geologia și primind răspuns negativ, a zis: „Păcat, aici ne-ar trebui geologi la exploatarea minelor de petrol!“ Regele și regina au părăsit pavilionul cu deosebită satisfacție. Regina a promis că va veni odată pe o jumătate de zi, ca să cerceteze minuțios obiectele industriei casnice. Foarte mult a fost lăudat gustul deosebit, cu care au aranjat dnii Flondor și Dan obiectele în pavilionul bucovinienilor.

Jubileul Reuniunii femeilor române selăgene, în Șimleu, la 26 iunie, precum ni se anunță în momentul d'a pune foaia sub presă, a reușit splendid. Selăgenii n'au mai avut o sărbătoare atât de măreață ca asta. În numărul viitor vom publică un raport detaliat.

Concurs pentru postul de prim-secretar al Asociațiunii. Dl dr. C. Diaconovich, prim-secretarul Asociațiunii, având a se mută la București, în serviciul noului institut „Muntele de pietate“, postul seu de pân'acuma la Asociațiune devine vacant. Comitetul Asociațiunii publică concurs pentru ocuparea ace-luia. Concurentul trebuie să fie cunoscut ca om de litere și să aibă cvalificație academică. Plata anuală 3000 coroane. Terminul de concurs e până la 31 iulie.

Decorațiune. Maj. Sa regele Carol a acordat dlui dr. C. Diaconovich, pentru meritele câștigate cu redactarea publicațiunii „Enciclopedie Română“ ordinul „Coroana României“.

Noi advocați români. Dl dr. *Ioan Ursu*, care în curând a făcut cenzura de avocat, își va deschide cancelaria în Arad. — Dl dr. *Petru Vaida* a făcut la Mureș-Oșorheiu cenzura de avocat. — Dl dr. *Victor Nemeș* de Alămor a făcut în Budapesta cenz. de adv.

Dl Nic. Iorga sănătos. În numărul trecut al foii noastre am anunțat și noi după o informațiune a unui ziar din București, că dl Nicolae Iorga e greu bolnav. Acum aflăm cu bucurie, că dl Iorga e deplin sănătos, nici n'a fost bolnav. Știrea despre îmbolnavirea sa, a fost o scornitură reuțicioasă.

Au murit: *Vasile Filip*, bătrânul cantor din Lăschia, la 10 iunie n. în etate de 95 ani; — Văd. *Soția Brancu* n. Boțoc, la Beinș, în 24 iunie, în etate de 58 ani.

Poșta redacției.

Dlui M. O. Mulțumim. Chestiunea teatrală interesează pe toți Români. E timpul să se discute în publicitate. Iată moti-vul pentru care am dat la lumină scrisoarea dlui A. B. Bănuțiu, care conține mai multe observațiuni valoroase; am declarat în-se în nota redacțională, că nu suntem de acord cu unele apre-țieri critice personale. „Familia“ — precum se știe — este or-ganul publicațiunilor oficiale ale Societății; deci, deși scrisoarea aceea nu are caracterul unui act oficial, am crezut că e bine s'o scoatem în publicitate, ca astfel să dăm ocaziune și teren pen-tru lămurirea unor păreri, despre cari s'a vorbit și s'a scris de multe ori, atacându-se nu odată cu nedreptul și comitetul. Spre a probă că noi nu suntem parțiali, publicăm în numărul de ac-um al foii noastre, răspunsul dlui Nicolae Corfescu, care com-bate destul de aspru pe dl A. P. Bănuțiu.

Călimdarul săptămânei.

Dum. 4. d. Rus. Mateiu c. 8. st. 15 „În vremea aceasta întrând Isus în Capernaum“... gl. 3 sf. 4.

Ziua sep.	Călimdarul vechiu	Călimdarul nou
Duminică	18	1
Luni	19	2
Marți	20	3
Mercuri	21	4
Joi	22	5
Vineri	23	6
Sâmbătă	24	7

Proprietar, redactor răspunzător și editor:
IOSIF VULCAN (Str. Áldás nr. 14/296 b)